

** Не равное во всем равенство.*

«Сад божественних пісень»

Перша пісня: живу смерть породжує той, хто живе злом; душу такого чоловіка палить голод, а той, хто взяв його добра, живе яснодушно.

У Пісні другій поет закликає вивиситися над марнотністю нікчемних справ, щоб оновити радість, як швидколітний орел.

У Пісні третій славиться той, хто переміг печаль і в кого душа стала садом, що дає плоди.

У Пісні четвертій віститься, що дух свободи народжує нас у нас-таки самих.

П'ята Пісня являє, що пізнавши «небесний секрет», людина виростає в досконалого мужа.

У Пісні шостій ідеться про зерно, яке, зігнивши, дає проріст і врожай, тобто людина творить живе діло світу, переходячи навіть смерть.

У Пісні восьмій африканський олень, уражений отрутою, мчить у гори, щоб знайти життєдайне джерело і зцілитися (один із улюблених символів Г. Сковороди).

Пісня десята говорить про людські пристрасті й різномисля, які руйнують людину, про ненаситне накопичення багатства, яким протиставляє мислитель і поет людину, в якій «совість, як чистий кришталь».

*Льются изъ разныхъ трубокъ, разные токи:
въ разные*

** Не равное всѣмъ равенство.*

«Сад божественних пісень»

У Пісні одинадцятій протиставляється плотське (матеріальне) духовному, ідеальному.

Пісня дванадцята говорить: людська цивілізація з її містами й багатством стає суперечна природі людини, яка має повернутися до природи.

Пісня тринадцята продовжує цю тему і є хвалою Природі.

Пісня чотирнадцята вістить про непостійність та ілюзорність світу й слави — в пустелі жити ліпше.

В Пісні п'ятнадцятій знову йдеться про смерть, але своєрідно: смерть Божа — це кінець земної мудрості й початок небесної слави, а продовження цієї теми — воскресіння, почуття чистого неба (Пісня шістнадцята).

Наступна Пісня — втеча від моря життя, що кипить, і ця втеча знову-таки до природи.

Дев'ятнадцята Пісня присвячена боротьбі людини з «проклятою нудьгою».

Пісня двадцята — гімн душевній чистоті, заклик будувати в душі чудовий град.

*Людскія изъ разныхъ трубокъ, разные токи:
въ разные*

** Не равное во всем равенство.*

«Сад божественных пісень»

Третій десяток подає низку нових ідей: пошук щастя у світі (Пісня двадцять перша)

потреба у вічних цінностях (Пісня двадцять друга)

про ставлення до часу та його використання (Пісня двадцять третя)

ще раз про спокій душевний і боротьбу з печаллю-нудьгою (Пісня двадцять четверта).

Три наступні пісні присвячені поетовим добродійникам: Г. Якубовичу, І. Козловичу та І. Миткевичу — типові панегірики, але з думкою, що достойна людина на достойному місці — то світові й країні радість (Пісні двадцять п'ята — двадцять сьома).

Пісня двадцять восьма має авторську розшифровку: «Про таємну в середині і вічну веселість боголюбних сердець»

відтак щастя залежить від самого себе, і знову, ніби рефрен, повтор: життя, як бурхливе море (Пісня двадцять дев'ята).

Остання Пісня тридцята ніби поєднує в собі попередні теми: про час, печаль, доброту, життя в Бозі, задоволення малим і запевнення, що смерть «не шкода — спокій», тобто повернення до теми першої Пісні — кільце замикається (...).

*Льются изъ разныхъ прудковъ, разные токи:
въ разные*

Проблеми (ідеї) байок Г. Сковороди

- розсудливість — нерозсудливість;
- зовнішні та внутрішні якості та їхня неспівмірність (улюблений мотив Григорія Сковороди),
- коли перша істота займається спорідненим ділом, вона щаслива, якщо ні — нещаслива;
- гармонія світу досягається через єдність, але не завжди;
- іноді видима суперечність є ознакою саме світової гармонії;
- ліпше праведна бідність, ніж неправедне багатство, бо воно веде до біди;
- задоволеність у світі визначається не кількістю (багатством), а потребою;
- ідея видимого та невидимого, перевага надається невидимому;
- усі заняття однаково вартісні, коли вони до добра — годі зважати на престижність і непрестижність професії, а тільки на свою до неї здатність;
- ліпше бути в пошані в одного розумного, як у тисячі дурнів; що може один, не може інший, і це добре — ідея рівної нерівності;
- будова дому на камені, а не на піску, де під каменем розуміється знання;
- природженість до рідного визначає різний ступінь бачення світу і речей;
- протиставлення чесної праці й паразитування; подібність — це не завжди тотожність, інколи навпаки;
- суперечність між юрбою і протиставленою їй вибраною людиною.

